

ABSTRAKT

Cílem této diplomové práce je porovnat jazykové prostředky vyjádření zdvořilosti v češtině a v dánštině. Zdvořilostí se rozumí jednak normy, které definují společensky přijatelné chování, jednak jazykové strategie, které mluvčí využívají k tomu, aby dosáhli svých cílů a vyhnuli se konfliktům.

V první kapitole definuji pojem zdvořilost a představuji nejdůležitější teoretické přístupy ke zdvořilosti od 60. let 20. století po současnost. Druhá kapitola je věnována přehledu jazykových prostředků vyjadřování zdvořilosti v češtině a dánštině. Třetí, nejobsáhlejší kapitola, se zabývá vybranými oblastmi, ve kterých se zdvořilost obvykle projevuje, konkrétně pozdravy a oslovování, děkováním a reakcí na něj, příkazy, zákazy a žádosti.

V češtině se zdvořilá žádost typicky vyznačuje přítomností částice *prosím*. Toto slovo nemá v mluvené dánštině žádný protějšek, dánština nicméně disponuje jinými prostředky, jak direktivnost žádosti zmírnit, například částicemi *godt, nok, lige* a *vel* nebo výrazem *vil du være sød/venlig* (byl bys tak laskav). Využít lze také některý z konvenčních způsobů vyjádření nepřímé žádosti. Mnohé takové strategie jsou oběma jazykům společné, jedná se například o vyjádření žádosti otázkou, která může být dále zmírněna negací. Pro zdvořilou žádost v češtině je typický podmiňovací způsob, v dánštině zase otázka s modálním slovesem *ville*. Díky možnosti zmírnit strohost imperativu částicí *prosím* je rozkazovací způsob v českých žádostech častější než v dánských.

V písemné komunikaci dánský protějšek slova *prosím* existuje, jedná se o slovo *venligst*. Využít lze samozřejmě i mnohé další strategie, podobně jako u mluveného projevu. Písemný projev se dále vyznačuje velkým množstvím podpurných výpovědí, protože pisatel potřebuje svého cíle dosáhnout v jediné replice a nemůže využívat neverbální prostředky.

Na závěr uvádím přehled možností, jak do dánštiny překládat slovo *prosím* s ohledem na rozmanité funkce, které toto slovo může plnit.